

Θέσεις της Colour Youth για την Εκπαίδευση

Εισαγωγή

Σύμφωνα με τις Αρχές της Yogyakarta, “Όλοι έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση, δίχως να υφίστανται διακρίσεις λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου τους”.¹ Η Colour Youth, έχοντας ως σκοπό την ανάδειξη και καταπολέμηση των διακρίσεων βάσει του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου, καθώς επίσης και την υποστήριξη των θυμάτων αυτών των διακρίσεων, θέτει ως στόχο τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος στην εκπαίδευση, όπου όλα τα άτομα είναι ελεύθερα να εκφράσουν την σεξουαλικότητά τους και την ταυτότητα φύλου τους, χωρίς να υφίστανται διακρίσεις και βία.

Προβλήματα των LGBTQ ατόμων στην εκπαίδευση

Στην Ελλάδα, τα LGBTQI+ άτομα διαχρονικά αντιμετωπίζουν προβλήματα στο ενδοσχολικό και ενδοπανεπιστημιακό περιβάλλον. Αφ’ ενός η ελλιπής ενημέρωση και αφ’ ετέρου η απουσία του κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου δημιουργούν ένα κλίμα εχθρικό απέναντί τους. Το ήδη δυσμενές κλίμα δυσχεραίνεται από την ισχυρή σύνδεση της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με την ελληνορθόδοξη εκκλησία, εκπρόσωποι της οποίας κατά καιρούς υπερασπίζονται ομοφοβικές θέσεις και ενίοτε επιδίδονται ακόμα και σε ρητορική μίσους εναντίον των LGBTQI+ ατόμων.

Τα τελευταία χρόνια, λόγω των οικονομικών και πολιτικών συνθηκών στην Ελλάδα, η κατάσταση έχει φτάσει σε οριακό σημείο. Αφ’ ενός, ο χώρος της εκπαίδευσης συνολικά έχει δεχτεί τεράστιο πλήγμα, καθώς οι κρατικοί πόροι που δαπανώνται στις διάφορες εκπαιδευτικές δομές συνεχώς μειώνονται, με αποτέλεσμα να υποβιβάζεται συνεχώς η ποιότητα της παρεχόμενης παιδείας. Αφ’ ετέρου, με τον εκφασισμό της κοινωνίας να προχωρά με γοργό ρυθμό, ο φασισμός σιγά σιγά εισχωρεί ακόμα και στις σχολικές τάξεις. Με μια ολοένα αυξανόμενη μερίδα μαθητών, ενίοτε και εκπαιδευτικών, να ενστερνίζονται τα φασιστικά ιδεώδη, δημιουργείται ένα κλίμα ολοένα μειούμενης δεκτικότητας και ανεκτικότητας προς τη διαφορετικότητα, στην όποια μορφή της.

Περιστατικά βίας

Βασικό πρόβλημα των LGBTQI+ ατόμων είναι τα, ολοένα αυξανόμενης συχνότητας, περιστατικά ομοφοβικής και τρανσφοβικής βίας, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Τα περιστατικά μπορούν να λάβουν χώρα σε οποιοδήποτε χώρο ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος (ή και στον άμεσο περιβάλλοντα χώρο ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος), με τους δράστες να είναι είτε μαθητές/φοιτητές είτε δάσκαλοι/καθηγητές και τα θύματα να είναι είτε LGBTQ άτομα, είτε άτομα φερόμενα ως LGBTQI+.

Η βία μπορεί να είναι σωματική, λεκτική, ψυχική ή και μέσω διαδικτύου (cyber bullying). Κατά περίπτωση, το θύμα μπορεί να δεχτεί σωματική επίθεση, να γίνει αντικείμενο χλευασμού και προσβολών ή να βιώσει την απόρριψη και την απομόνωση, από μια μερίδα του σχολικού ή πανεπιστημιακού περιβάλλοντος. Ο ομοφοβικός και τρανσφοβικός εκφοβισμός αποτελούν ένα υπαρκτό πρόβλημα με σοβαρές επιπτώσεις για τα θύματα. Έρευνες στο εξωτερικό δείχνουν πως χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι απουσίες, αλλαγή σχεδίων για περαιτέρω πορεία στην εκπαίδευση, κοινωνικός αποκλεισμός, ακόμα και αυτοκτονία.^{2,3,4} Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι με βάση τις επιπτώσεις του, ο ομοφοβικός και

¹ Αρχές της Yogyakarta, Αρχή 16 «Το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση», 2006.

² Stonewall (2012) The School Report: The experiences of gay young people in Britain’s schools in 2012, Centre for Family Research, University of Cambridge.

³ Kosciw, J. G., Greytak, E. A., Palmer, N. A., & Boesen, M. J. (2013) The 2013 National School Climate Survey: The experiences of lesbian, gay, bisexual and transgender youth in our nation’s schools. New York: GLSEN.

⁴ Taylor, C. & Peter, T., with McMinn, T.L., Elliott, T., Beldom, S., Ferry, A., Gross, Z., Paquin, S., & Schachter, K. (2011). Every class in every school: The first national climate survey on homophobia, biphobia, and transphobia in Canadian schools. Final report. Toronto, ON: Egale Canada Human RightsTrust.

τρανσφοβικός εκφοβισμός αποτελούν παραβίαση του ανθρώπινου δικαιώματος στην εκπαίδευση. Συχνά, παρόντες στα περιστατικά μπορεί να είναι και τρίτοι, οι οποίοι συνήθως δεν υπερασπίζονται το θύμα ανοιχτά, είτε επιδεικνύοντας σιωπηλή αποδοχή, είτε λόγω φόβου.

Η έκθεση ενός ατόμου στην ομοφοβική βία μόνο αρνητικές συνέπειες μπορεί να έχει, τόσο για τη σωματική και ψυχική του υγεία, όσο και για τις ακαδημαϊκές επιδόσεις του. Ανησυχητικά είναι άλλωστε τα αποτελέσματα ερευνών τα οποία, μεταξύ των άλλων, δείχνουν πως LGBTQI+ άτομα που έχουν δεχτεί ενδοσχολική βία παρουσιάζουν ανεβασμένα ποσοστά αυτοκτονιών. Ακόμα και LGBTQI+ άτομα που γίνονται απλοί παρατηρητές φαινομένων ομοφοβικής ή τρανσφοβικής βίας, μπορεί να νιώσουν απομονωμένα και να αποθαρρυνθούν από το να αποδεχτούν και το να παραδεχτούν ανοιχτά τη σεξουαλική τους ταυτότητα ή την ταυτότητα φύλου τους. Αυτό είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό την στιγμή που σε έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ένα τεράστιο ποσοστό των ερωτηθέντων στην Ελλάδα (96%) κατά την σχολική εκπαίδευση πριν την ηλικία των 18 ετών άκουσε αρνητικά σχόλια ή υπήρξε μάρτυρας αρνητικής συμπεριφοράς επειδή κάποιος/ασυμμάθητής/ρια θεωρήθηκε ως LGBT. Αυτό ήταν το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά την Κύπρο.⁵

Στην ίδια έρευνα αναφέρεται πως σύμφωνα με τους ερωτηθέντες, τα σοβαρότερα περιστατικά παρενόχλησης συμβαίνουν πρώτον στα εκπαιδευτικά ιδρύματα (27%), δεύτερον σε δημόσιο χώρο όπως δρόμο ή πλατεία (23%) και τρίτον μέσω διαδικτύου (11%). Τα σοβαρότερα περιστατικά σωματικής ή σεξουαλικής επίθεσης ή απειλή βίας συμβαίνουν πρώτον σε δημόσιο χώρο όπως σε δρόμο η πλατεία (33%), δεύτερον στα εκπαιδευτικά ιδρύματα (17%), και τρίτον στο σπίτι (15%).

Τα θύματα σε αρκετές περιπτώσεις δεν αναζητούν ψυχολογική υποστήριξη από το οικογενειακό τους περιβάλλον, είτε γιατί κρατούν ακόμα κρυφό το σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου τους, είτε γιατί έχουν ήδη βιώσει την απόρριψη από την οικογένειά τους. Με δεδομένο το ότι στην Ελλάδα δεν προβλέπεται θεσμικά η παροχή στήριξης και ψυχολογικής υποστήριξης προς τα LGBTQI+ άτομα, συχνά τα θύματα ομοφοβικής και τρανσφοβικής βίας νιώθουν πως δεν έχουν πού να στραφούν. Ταυτόχρονα, η απουσία νομοθεσίας σχετικά με την προστασία των LGBTQI+ ατόμων απέναντι σε περιστατικά ομοφοβικής και τρανσφοβικής συμπεριφοράς στο ενδοσχολικό ή ενδοπανεπιστημιακό περιβάλλον δε βοηθά τα θύματα να κινηθούν νομικά εναντίον των θυτών τους και να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και ο ρόλος των εκπαιδευτικών

Στην ελληνική εκπαίδευση τα ζητήματα σεξουαλικότητας και ταυτότητας φύλου αποτελούν ταμπού και σπάνια συζητούνται ανοιχτά. Άλλωστε, η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση απουσιάζει από τα σχολεία. Ταυτόχρονα, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, αγνοείται επιδεικτικά η ύπαρξη διάφορων σεξουαλικών προσανατολισμών και ταυτοτήτων φύλου, ενώ και η γλώσσα που χρησιμοποιείται στα σχολικά βιβλία αναπαράγει συστηματικά τα ετεροκανονικά και πατριαρχικά πρότυπα. Άξιες αναφοράς είναι και οι περιπτώσεις, στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, απαρχαιωμένων συγγραμμάτων όπου ο ομοερωτισμός παρουσιάζεται ως μη υγιής συμπεριφορά, θέση που έρχεται σε κατάφωρη αντίθεση με το τρέχον DSM.

Η ενημέρωση των εκπαιδευτικών σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου είναι ελλιπέστατη. Συνεπώς, σε αρκετές περιπτώσεις είτε αντιμετωπίζουν τα θέματα αυτά ως ταμπού, αποφεύγοντας να κάνουν οποιαδήποτε σχετική αναφορά στα πλαίσια του μαθήματος τους, είτε γίνονται οι ίδιοι εκφραστές ομοφοβικών ή/και τρανσφοβικών αντιλήψεων εντός ή/και εκτός της αίθουσας διδασκαλίας, παρέχοντας έτσι μια έμμεση ηθική “νομοποίηση” στην ήδη υπάρχουσα ομοφοβία και τρανσφοβία στο περιβάλλον του σχολείου ή του πανεπιστημίου. Η προαναφερθείσα έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων έδειξε ότι σχεδόν ένας στους τρεις ερωτηθέντες, ηλικίας 18 έως 24 ετών (κατά την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου), αισθάνθηκε πως έγινε διάκριση εις βάρος του από μέλος του προσωπικού εκπαιδευτικού ιδρύματος εντός του περασμένου έτους εξ αιτίας του ότι είναι LGBT.4 Συνεπώς η έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων αποκαλύπτει την ύπαρξη σοβαρών προβλημάτων και στην Ελλάδα που σχετίζονται με το οικουμενικό δικαίωμα στην εκπαίδευση ανεξαρτήτως σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου.

Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί συχνά δε διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις για να αντιδράσουν σωστά όταν πέφτουν στην αντίληψή τους περιστατικά ομοφοβικής και τρανσφοβικής βίας, με αποτέλεσμα να μη μπορούν να συνδράμουν αποτελεσματικά στη στήριξη των θυμάτων.

Ένα βασικό πρόβλημα στην εκπαίδευση είναι και το φαινόμενο της αναντιστοιχίας μεταξύ Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών (Α.Π.Σ.), διδακτικού εγχειριδίου και διδακτικού προσωπικού. Η αδυναμία συμμόρφωσης του εκπαιδευτικού/παιδαγωγού με τους γενικούς και ειδικούς στόχους και τους διδακτικούς των Α.Π.Σ. προκαλεί σύγχυση

⁵ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) (2014). EU LGBT survey: European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey – Main Results.

και διαστρεβλώνει την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας. Ο παιδαγωγός οφείλει να μελετάει εις βάθος το γενικό μέρος των ΑΠΣ και το αντίστοιχο του γνωστικού αντικείμενου του, ώστε να διαμορφώνει τη διδασκαλία βασισμένος στις αντίστοιχες κατευθυντήριες γραμμές. Όπως, λοιπόν, θέτει το κεφάλαιο 2, περ. Η' του Γενικού Μέρους του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών(Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών (Α.Π.Σ.) Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης “Το σχολείο πρέπει να αποτελεί χώρο υποδειγματικής εφαρμογής των αρχών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως είναι ο σεβασμός στον άλλο, η διασφάλιση της αξιοπρέπειας του κάθε ατόμου, η ελευθερία από κάθε μορφής διάκριση, η ελευθερία σκέψης κι έκφρασης, η συμμετοχή και η συνεργασία. Η εκπαιδευτική διαδικασία σε όλο της το φάσμα πρέπει να συνιστά εφαρμογή του άρθρου 1 της Διεθνούς Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού που ορίζει ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και να διασφαλίζεται το “καλύτερο προς το συμφέρον του παιδιού”.

Στόχοι και Διεκδικήσεις

Στόχος της Colour Youth είναι η δημιουργία στην παιδεία ενός κλίματος δεκτικότητας προς άτομα κάθε σεξουαλικού προσανατολισμού και κάθε ταυτότητας φύλου. Συνεπώς, οι διεκδικήσεις μας αποσκοπούν αφ' ενός στην προστασία των LGBTQI+ ατόμων απέναντι σε φαινόμενα βίας και κάθε είδους διακρίσεων και αφ' ετέρου στην καλλιέργεια μιας κουλτούρας η οποία δε θα ευνοεί την ύπαρξη ομοφοβικής και τρανσφοβικής βίας.

Πολιτικές διεκδικήσεις

Σε ότι αφορά τα ζητήματα παιδείας, βασικό ρόλο καλείται να παίξει το ίδιο το κράτος και, πρωτίστως, το Υπουργείο Παιδείας ειδικά. Σε επίπεδο πολιτικών διεκδικήσεων, λοιπόν, η Colour Youth ζητά τα παρακάτω:

1. Παρεμβάσεις, από το Υπουργείο Παιδείας, με στόχο την καταπολέμηση της ομοφοβίας και τρανσφοβίας. Σχετικά με την καταπολέμηση της ενδοσχολικής βίας έχει δημιουργηθεί το «Παρατηρητήριο Πρόληψης για τη Σχολική Βία και τον Εκφοβισμό», το οποίο όμως δεν έχει δώσει ιδιαίτερη βάση σε περιπτώσεις βίας που οφείλονται στο σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου. Διεκδικούμε, λοιπόν να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στα LGBTQI+ ζητήματα από τον οργανισμό αυτό, με την καθοδήγηση της Colour Youth ή άλλων ΜΚΟ που ασχολούνται με την ομοφοβία και την τρανσφοβία.
2. Πραγματοποίηση έρευνας, κατ' αναλογία με χώρες του εξωτερικού, στην οποία θα διερευνάται αναλυτικά ο ομοφοβικός και τρανσφοβικός σχολικός εκφοβισμός καθώς και οι επιπτώσεις που έχει σε μαθητές, αλλά και καθηγητές.
3. Εισαγωγή σχολικού μαθήματος για την σεξουαλική αγωγή, τις διάφορες σεξουαλικότητες και την ταυτότητα φύλου, με ορθή και αμερόληπτη γλώσσα. Το εν λόγω μάθημα προτείνεται να διδαχθεί στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ανεξαρτήτως ειδικότητας, όλοι οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί να έχουν λάβει την κατάλληλη εκπαίδευση. Πρότυπο προς τη σωστή κατεύθυνση, θα μπορούσε να αποτελέσουν τα υποχρεωτικά μαθήματα σεξουαλικής αγωγής της Γερμανίας.
4. Προσθήκη συγκεκριμένου ειδικού στόχου, απόλυτα σχετικού με τα LGBTQI+ δικαιώματα και την θέση των LGBTQI+ατόμων στην κοινωνία όπως τέθηκε πρωτύτερα στα Α.Π.Σ. των εξής μαθημάτων: Κοινωνική και Πολιτική αγωγή Ε' και Στ' Δημοτικού, μαθημάτων της Νεοελληνική Λογοτεχνία Γυμνασίου/Λυκείου, και της Κοινωνιολογίας Λυκείου. Τα περιεχόμενα του, θα πρέπει να αναφέρονται ρητά, με τη μέγιστη σαφήνεια στα ζητήματα της ταυτότητας φύλου και του σεξουαλικού προσανατολισμού.
5. Ορθή και αμερόληπτη γλώσσα και ορολογία στα εκπαιδευτικά βιβλία, ώστε να διατηρείται gender balance και να μην αναπαράγονται ετεροκανονικά, πατριαρχικά, σεξιστικά ή cis-σεξιστικά στερεότυπα. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να γίνει αναθεώρηση ή απόσυρση, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, συγγραμμάτων όπου αναπαράγονται απαρχαιωμένες αντιλήψεις, στερεότυπα και προκαταλήψεις.
6. Διαρκή ενημέρωση και εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, με παρουσία φορέων (ΜΚΟ κτλ) της LGBTQI+ κοινότητας, σε ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερα στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και ειδικότερα των Φιλολόγων (ΠΕ02) με αντικείμενο

την σχολική ψυχολογία και των ατομικών διαφορών . Οι καθηγητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και κυρίως οι ΠΕ02, αποκτούν μια πολυμορφική σχέση με τις τάξεις και τους μαθητές τους. Είναι δεδομένο πως θα κληθούν σε πλείστες και διάφορες περιστάσεις, να παίξουν τον ρόλο του συμβούλου εκτός από τον παραδοσιακό του «ειδήμονα» ως προς κάποιο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο. Ο εκάστοτε καθηγητής πρέπει να είναι κατάλληλα εφοδιασμένος ώστε να αντεπεξέλθει σε αντίστοιχες καταστάσεις.

7. Προτείνεται οι ειδικότητες που έχουν μαθήματα διδακτικής στο πρόγραμμα σπουδών τους (υποχρεωτικά ή προαιρετικά) να έχουν μαθήματα που να αναφέρονται στο σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου, έτσι ώστε οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί να είναι εφοδιασμένοι με απαραίτητες γνώσεις για την αντιμετώπιση της ομοφοβίας και της τρανσφοβίας.
8. Ενίσχυση του συμβουλευτικού ρόλου των ΚΕΣΥΠ σε θέματα κοινωνικής ένταξης. Παροχή προαιρετικής μετεκπαίδευσης στο διεπιστημονικό προσωπικό σχετικά με τα θέματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού με έμφαση στα αμιγώς συνυφασμένα με την διαφορετικότητα και την αδυναμία ένταξης σε κοινωνικές ομάδες.
9. Συμπερίληψη στην περ. γ' του 2ου κεφαλαίου των Δ.Ε.Π.Π.Σ., με τίτλο «Η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών και δυνατοτήτων μάθησης για όλους τους μαθητές», ξεχωριστής αναφοράς στους LGBTQI+ μαθητές.

Διεκδικήσεις από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τα διοικητικά τους όργανα

Εκτός από τη μετάδοση της γνώσης, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα διαχρονικά συμβάλλουν καθοριστικά στη διαμόρφωση νοοτροπιών και, στη συγκεκριμένη περίπτωση, είναι εκείνα τα οποία μπορούν και πρέπει να παίξουν καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία μιας νοοτροπίας δεκτικότητας προς άτομα κάθε σεξουαλικού προσανατολισμού και κάθε ταυτότητας φύλου. Συνεπώς, προς τα εκπαιδευτικά ιδρύματα κάθε εκπαιδευτικής βαθμίδας, καθώς και προς τα διοικητικά τους όργανα (π.χ. Διευθύνσεις πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), η Colour Youth αιτείται για:

1. Δημιουργία σαφούς πολιτικής και κατευθυντήριων γραμμών ενάντια σε περιστατικά ενδοσχολικής και ενδοπανεπιστημιακής βίας κάθε μορφής, με έμφαση στην ομοφοβική και τρανσφοβική βία.
2. Εξάλειψη κάθε είδους διακρίσεων προς τα LGBTQI+ άτομα.
3. Πληροφόρηση για τη συμβολή των LGBTQI+ ατόμων σε όλες τις πτυχές του δημόσιου βίου. Είναι σημαντικό να μην αποσιωπάται ο σεξουαλικός προσανατολισμός ή η ταυτότητα φύλου ιστορικών προσωπικοτήτων, αλλά να αναφέρεται ως βασικό δομικό στοιχείο του χαρακτήρα τους.
4. Διάθεση ενημερωτικού, και όχι μόνο, υλικού με LGBTQI+ θεματική σε κάθε ενδιαφερόμενο (π.χ. σχετικά ενημερωτικά και λογοτεχνικά βιβλία σε σχολικές και πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες).
5. Ενημέρωση του εκπαιδευτικού προσωπικού, με παρουσία φορέων της LGBTQI+ κοινότητας, μέσω της οργάνωσης ημερίδων, σεμιναρίων κτλ.
6. Χρήση ορθής, αμερόληπτης, μη σεξιστικής ή cis-σεξιστικής γλώσσας, τόσο στον προφορικό όσο και στο γραπτό λόγο.
7. Δυνατότητα για δημιουργία μαθητικών ή φοιτητικών LGBTQI+ ομάδων, καθώς και συνεργασία με ήδη υπάρχουσες ομάδες και οργανώσεις σχετικές με την καταπολέμηση της ομοφοβίας και της τρανσφοβίας στο ενδοσχολικό και ενδοπανεπιστημιακό περιβάλλον.
8. Προστασία της ταυτότητας φύλου και διασφάλιση ότι η ταυτότητα φύλου παραμένει εμπιστευτική και δεν γνωστοποιείται σε κανέναν, ακόμη και στο άμεσο οικογενειακό περιβάλλον, δίχως την συναίνεση του ίδιου του τρανς ατόμου.

Πηγές

- Kosciw, J. G., Greytak, E. A., Palmer, N. A., & Boesen, M. J., The 2013 National School Climate Survey: The experiences of lesbian, gay, bisexual and transgender youth in our nation's schools, 2013, New York: GLSEN. Διαθέσιμο στο http://www.glsen.org/sites/default/files/2013%20National%20School%20Climate%20Survey%20Full%20Report_0.pdf.
- Stonewall. The School Report: The experiences of gay young people in Britain's schools in 2012, Centre for Family Research, University of Cambridge, 2012. Διαθέσιμο στο https://www.stonewall.org.uk/sites/default/files/The_School_Report__2012_.pdf.
- Taylor, C. & Peter, T., with McMinn, T.L., Elliott, T., Beldom, S., Ferry, A., Gross, Z., Paquin, S., & Schachter, K. (2011). Every class in every school: The first national climate survey on homophobia, biphobia, and transphobia in Canadian schools. Final report. Toronto, ON: Egale Canada Human Rights Trust. Διαθέσιμο στο <http://egale.ca/wp-content/uploads/2011/05/EgaleFinalReport-web.pdf>.
- Αρχές της Yogyakarta (2006). Διαθέσιμο στο <http://www.yogyakartaprinciples.org/index.html>.
- Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, ΦΕΚ 303B/13-03-2003. Διαθέσιμο στο <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>.
- Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) (2014). EU LGBT survey: European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey – Main Results. Διαθέσιμο στο http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-eu-lgbt-survey-main-results_tk3113640enc_1.pdf.